

(de erről később!). A többszínnyomású – közepes minőségű – borító a hagyományos kifestőkönyv szabályai szerint fekete kontúrú ábrákkal teli lapokat fog közre. A különbség az, hogy a belső oldalak rajzai (a borító stílusát követve) egy óegyiptomi főúri lakoma történetét és hangulatát beszélnek el. Sőt! Nemcsak a rajzok, de ezt teszi egy, a hieroglifákból fordított szöveg is. A gyerekolvasó és a rajzoló így csaknem hiteles információhoz jut. (Bárcsak jutna többhez is! Bárcsak egy precíz bevezető adna néhány útbaigazító adatot!) Az utószóából a színezéshez kap az olvasó néhány, a hitelességre utaló információt. Egyszersmind sajnálom, hogy csak színezhet a gyerek, ennél korszerűbb-kreatívabb foglalkozást nem úzhat a képekkel és a történettel (pl. nem tervezhet ő újabb táblát, nem kísérletezhet a képrás megfejtésével).

Kardos Ferenc játékának, melyet Velencén a Somogyi Könyvkiadó adott ki, valamivel jobb a nyilvánossága. Az Országos Gyermekvédelmi Liga látta el ajánló márkajeggyel. Az Árpád-hídi aluljáróban kapható, közvetlenül a római fürdő romjai mellett. LIMES – aquincumi csatajáték a teljes neve. Dobókockás – táblás társasjátékról van szó, sok ilyet játszhatnak a gyerekek. Ennek az a sajátosága, hogy hiteles a helyszín; a tábla az aquincumi légió tábor alaprajzát követi. Ilymódon a barbárok és légionáriusok csatája – ha változó kimenetellel is – de valós, megtörténhetett eseményt idéz. A játék felidézi a kétezres év előtti világot. Mindehhez szolid kiállítású, hasznos ábrákkal kiegészített magyarázó szöveg is járul.

Fellegi Ádám tanít

Fogadjuk el – munkahipotézisként mindenestre – a Kárpáti Andrea legújabb könyvében (Látni tanulunk) leírt figyelmeztetést: a "kreatív művészetpedagógiai módszerek elterjedésének túlzásai a maguk módján szintén műveletlenséghez vezetnek", azaz háttérbe szorítják a kulturális örökség elsajátítását, hangsúlytalaná teszik a nevelésben a kulturális örökségbe illesztés társadalmi feladatát – az önmegvalósítás, önkifejezés javára. A megállapítás – megítélésem szerint – csak bizonyos megszorításokkal igaz (első sorban is azért, mert a "kreatív módszerek" elterjedtsége korántsem olyan mértékű, hogy félni lehessen túlzásaitól; az érzelmentelen, kapcsolatteremtésre képtelen ismeretközvetítés legalább annyira elidegenítő.)

A réteggkulturák, szubkulturák egymás mellett élése nemcsak tény, de elfogadandó törvény is (mondhatni: a szónak nemcsak tudományos, de jogi értelmében is). Ebből persze még fontosnak és nélkülözhetetlennek tartjuk a fanatikus hídverőket, akik úgy gondolják, hogy a klasszikus (jobbára ráadásul klasszikus európai) kulturális örökséget mint az emberiség közkincsét, "nembeli lényegét" mindenkihez hozzáférhetővé kell tenni. A XX. század kulturaközvetítési technikáinak tapasztalatai azt mutatják, hogy mégiscsak az a közvetítő a sikeres, aki igazolni tudja a "rólad szól" esztétikáját. Aki képes arra, hogy élményszerűen igazolja: önkifejezésnek, önmegvalósításnak, sőt szubkulturának sem utolsó, ha az támaszkodik a klasszikus kulturális örökség üzeneteire és stílárás tradícióira.

Sajátos jelenségnek tartom, hogy a "kreatív iskola" nagy kezdeményezője, a Dimény Judit nevével fémjelzett kiváló rádiós műhely is újabban a kulturális örökséggel való kapcsolatteremtés lehetőségeit keresi. A Metronóm című műsor őrzi a "Hang-játék"

tradícióit, de elsősorban zenetörténeti tanítás kíván lenni. Buktatóiban ott a Kárpáti Andrea által idézett jelenség: a beszélgető gyerekek "hiába" kreatívak: sutaságokat mondanak a legjobb igyekezettel, hiszen előismeret híján esztétikai ítéletrendszerük csak félig működik, gyakran kanyarodik tévútra.

Fellegi Ádám nem gyerekközönségnek készíti műsorait, ennek megfelelően a pedagógiai éthosz is áttételesebb. A csevegést választja műfajául, egyéniségétől nem idegenül. Bernstein emlékezetes sorozatai jutnak eszünkbe; Fellegi nála is lágyabb. Különösen az "50 perc" című TV-sorozatban. A nyáron a rádióban sugározott "Beethoven összes zongoraszonátái" című hangversenyt megelőző ötrészes sorozata – úgymond – szakszerűbb volt (több rejtett formaelem szemléltetése, bemutatása jellemezte). De mindkét sorozatnak közös jellemzője, hogy a zeneileg és történelmileg iskolázatlan hallgatót avatja be a muzsika világába. A "műveletlen" hallgatót! Igen! Fellegi – szinte egyetlenként napjaink ismeretterjesztésében – vállalja a népművelő szerepkört (melynek lehet, hogy általában lejárt az ideje, de az is lehet, hogy a maga konkrétságában korántsem). Fellegi Ádám tudatosan keresi azt a kódot, amelyben szót ért a nem beavatott hallgatóval. Nem redukál, nem egyszerűsít, inkább gazdagít. Szinte a végtelékig szélesíti a mű asszociációs köreit, szabadon idéz irodalmi, vizuális, sőt köznapi példákat – miközben nem hivalkodik e többlettudásával.

Kedves, lebilincselő mesélő, szavai nyomán híd épül a tömegember és a művészet közötti mítikus szakadék fölét.

De jó lenne látni őt rendhagyó iskolai órákon! A műsorok magnókazettáinak, videófelvételeinek bizvást ott volna a helye az iskolai szertárakban, osztálytermekben, AV-stúdiókban. Különösen ott, ahol a "komplex művészeti-esztétikai nevelés" jegyében zajlik az iskolai élet.

TRENCSENYI LÁSZLÓ